

Bisaya

Nag-unang Magasin Sa Binisaya

Oktubre 1-15, 2019

Karon,
Available na sa
National Bookstores
ug Merriam &
Webster Bookstores
Nationwide!

Mga Sugilanon:

Kadagatan

Ni R. Joseph A. Dazo

Sulbad Sa Labad

Ni Daryl Jabil

Gumalaysay:

Ang Tawo, Ang Kalibotan, Ang Uniberso

Ni Gratian Paul R. Tidor

Balak sa Semana:

Bantayan Quarry

Ni Jessrel Gilbuena

Hulagway ni Wilson Fernandez

JOHN LAPUS

**MANILA
BULLETIN
PUBLISHING**

9 771 016 623224
ISSN 0116-23-22

P40

Dinhi Na Lang Kutob Ang Paghandom

May gitiskong utlanan
Diin dinhi na lang kutob ang paghandom
Sa unahan naglugitom ang wanang
Buot mohakop sa kahaw-ang.

Buot motunob sa kawalaan
Nga wa na itugot sa atong kagahapon
Kay di man magunitan ang iyang katahoman.

ERNESTO D. LARIOSA
Panadtaran, San Fernando, Cebu

Tubag Sa Giapas Kataposang Balak Ni Higaladagang Erning

Ang kawalaan sa paghandom way kinutoban
Walay utlanan ang Albicalariving katahom.
Sa unahan ang banagbanag nanagpanghalad
Untop 4:30 nanamilit ka sa wanang sa Bathalad.

Tua na tadhag timonil kadayong sa Dagang
Dili matugkad ang kahaw-ang sa luhang nagdagaang.

MELQUIADITO M. ALLEGO, M.D.
Florida, U.S.A.

Ang Agila Milupad Na

(kang Ernesto D. Lariosa +)

Ang agila sa pamalak sama sa milupad lamang
Ngadto sa di matukib lapad nga wanang sa kawalaan
Apan may gibilin bulawanong agi sa iyang dagang
Mga sugilanon ug balak sa Sugboanong katitikan.

Lantip ang mga pulong sa dilang natawhan
Modulot sa pagbati sa naminaw nga dalunggan.
Ang iyang baba may utok nga kaugalingon
Molitok sa pintok ug ugdang mga pulong.

Ang mga pulong hinukad sa iyang dughan
May gihambing pagbati sa mga linupigan.
Ang suwab mohiwa sa garbo sa mapahitas-on
Ang daotang buhat angay gyod pagaputlon.

Ang agila nga sa katitikang Sugboanon nakasilbi
Pilit nga mopadayon sa panaw sa iyang kinabuhi.
Way motunhay dinhi ning walog sa mga buhi.
Mipauli na siya. Igo lang siya nga miagi dinhi.

LAMBERTO G. CEBALLOS
Cawayan, Dalaguete, Cebu

MINUGBONG KASAYORAN

Ni MAR MAÑUS, JR.

Kinsay Nakaimbento Sa Popsicle?

ANG *popsicle* kinaham kaayo sa kabataan ug bisan gani sa mga hamtong na. Usa kini sa mga himalitan panahon sa ting-init (*summer*). Apan wala lang kita magbitik-bitik kon kanus-a kini namugna ug si kinsa man ang nakamugna niini. Sumala sa akong pagpanukiduki, akong nakuykoyan ang pipila ka kasayoran bahin sa *popsicle*.

Ang *popsicle* naimbento sa usa ka 11-anyos nga batang lalaki kaniadtong tuig 1905. Siya si Francis William (Frank) Epperson. Gihimugso sa Willows, Glenn County, California, United States kaniadtong Agosto 11, 1894. Hinuon dili niya tinuyo ang pag-imbento niini. Namugna lang kini nga wala niya dahoma. Ang asoy mao kini:

Usa kadto ka matugnawng gabii. Nagtempla siya og ilimnon ginamit ang mga sangkap nga *soda water powder* ug tubig ug gipasagdan niya kini sa tibuk gabii sa usa ka tinakpan o serado nga luna sa atubangan sa ilang balay. Pagkaugma sa buntag, sa dihang iya na unta kining imnon migahi o nanggahi na kini.

Sumala usab sa asoy ni Epperson, sa maong gabii diin gibiyaaan niya ang iyang tinemplang mga sangkap (*ingredients*), nabiyaaan niya ang *stick* nga iyang gigamit sulod sa usa ka *container* nga adunay tubig ug pagkabuntag iyang nakita nga migahi ang tubig diin didto ang *stick*. Mao kadtong nakaideya siya ug ang gipamuhat niyang *popsicle* iya nang gipamutangan og *stick* ug gipamaligya.

Sa sinugdan, ang mao niyang imbensiyan iyang ginganlan og *epsicle* nga gibase sa iyang apelyido nga Epperson ug sa termino sa Iningles nga *icicle* nga nagpasabot og paggahi o pagtibuok sa likido nga may *stick* nga nagsilbing kuptanan. Apan sa ngadto-ngadto, gumikan sa iyang anak nga kon mangayo na ug moingon: "*pop's 'sicle*", iya kining gitakli sa ngalan nga *popsicle* ug mipirma sa *patent* (paghatag sa gobyerno og pagtugot ngadto sa indibidwal nga makabaligya sa iyang produkto) kaniadtong Agosto 19, 1924.

Pagka 1925, gibaligya ni Epperson ang iyang katungod (*rights*) sa *brand name* nga *popsicle* ngadto sa Joe Lowe Company sa New York.

Si Epperson namatay kaniadtong Oktubre 22, 1983 sa edad nga 89 sa Fremont, Alameda County, California, United States. Ang iyang mga ginikanan mao sila si Henry Thorp Epperson ug Hetty Cray Epperson. Ang iyang asawa mao si Mary Frances Epperson ug ang ilang anak mao si Don Epperson. — 27

Epperson

Binalay ni
JOHN TAM. YBAÑEZ
Kamalacor 2, Gun-ob,
Lapulapu City

PABABAG:

1. Silot sa langit
4. Gamay ug itom nga isda
7. Termino sa bilyar
8. Dili basa
10. Kaaway sa ilaga
11. Sama; daw o sulti
12. Apelyido sa Insek
14. Hiwa; adlip
16. Banha; alingisig
17. Delicacy sa Carcar
18. Matang sa kinhason
20. Pagpino sa gikaon
23. Lasangnon nga hayop
25. Yuta
27. Sukad
29. Pagpatulo og dugo
30. Artikulong Binisaya
31. Birhen
32. Gi_____;
instrumento diin naila si Joe Walsh

PAUBOS:

1. Sangpit kang Edgar
2. Tambok sa alimango o lambay

H	A	S	O	L		G	U	B	A	T
I	B	A	N			I		A	T	A
P	C	L		I		L	A	D	O	K
O		I	H	U	W	A	D		P	O
S	A	G	A	D		S	I	N		B
			Y			D				
R		I	A	S		B	A	H	A	D
A	B		G	A	M	O	S	A		A
M	A	H	A	Y		G		G	I	N
O	S	A		A			B	I	R	A
S	A	B	A	W		K	A	T	A	W

HUBAD SA MIAGI

3. Himungawong; higmata
4. Pagod; pagtong
5. Tugdon; batog
6. Angga sa kanhi editor sa Bisaya
7. Tulumanon sa pari
9. Lungsod sa Bohol
13. Katugbang sa бага
15. Student Affairs Office
16. Southwestern University
18. Lalawigan sa Mindanao
19. Kinagod nga kinuhaan sa tuno
21. Haom; sigo o arang
22. Angga ni Senador Lacson
23. Ukadyang; kuyaig
24. Artistang Isidro
26. Associated Labor Union
28. Inahan ni Birhen Maria

	1	2		3		4		5	6	
7								8		9
10							11			
				12	13					
14			15				16			
			17							
18		19					20	21		22
				23		24				
25	26					27			28	
29								30		
	31					32				

Bantayan Quarry

Usahay, ang katilingban ang magbuot ug mosulti kon unsa ang kaanyag.

Wala na ang karaan nimong pamayhon ang bilbil sa imong tiyan karon nagkurba human nila kawrasa ug kitkita.

Ang kaniadto labong nga buhok, seguro, igo na lang maihap. Karon, ang imong ulo nagsinaw andam modawat sa kamangtas sa Adlaw.

Ang tabunon nimong panit nahimong puti, halhag. Ilang gikalot ang imong kahiladman. Gikolekta ang imong mga unod, gihakot

ang unsa man nga naa sa imong sabakan. Human sa ilang pagkuha sa unsay ilang gikinahanglan— bukog kang gibiyaaan.

Apan, tinuod tingali nga dili sa tanang panahon ang kurbada maoy sukdanan sa kaanyag, ang putig hayag nga panit maoy madanihon.

Ug tingali pod, maanyag ang pagkahaw-ang, maong ilaha kang gikuhaan Busa, ang pagkaguba dili kalikayan.

Ug ang pagkabungkag magpakita sa lahi mong kaanyag ug kaugalingon.

JESSREL ESCARAN GILBUENA
Santa Fe, Bantayan Island

ELKER 2019
B. LUBIANOSA

Sa Sunod Gula

Balak Balibaran Ko Ang Paghandom Sa Kagahapon

Bisan may pinitik pa kining dughan / buot kong balibaran gihapon ang paghandom / bisan ang hanap nga bayhon sa nahanawng kagahapon ...

Sugilanon Dakbayan Nga Walay Magsusulat

Kasugiran sa dapit nga ginganlag Paklag. Kinsay mohubit sa iyang kasugiran?

Sugilanon Lawom Nga Kalibotan

Sa balintuis sa gugma, si kinsa kanila ang tinuod nga nahigugma?